

Aeroklub Celje nekoč in danes

MARKO MALEC

Aeroklub Celje brez dvoma spada med slovenske aeroklube z najbogatejšo letalsko tradicijo. Ustanovljen je bil že leta 1928 in 19. avgusta isto leto je bil tam tudi prvi letalski miting. Na njem so gledalci poleg vojaških letal videli tudi skok s padalom. Pomembno vlogo sta pred vojno v Celju odigrala brata Ladislav in Darko Ropas. Prvi je po načrtih letala zoegling in s pomočjo brata Darka, ki se je ukvarjal z gradnjo letalskih modelov, v samogradnji naredil to letalo. Prve poskusne polete je opravil v Levcu. Ker pa se v Celju za njegove dosežke niso pretirano zanimali, je svojega zoeglinga posodil Mariborski letalski skupini, ustanovljeni leta 1933. Tam so letalo popravili, saj je bilo delno poškodovano; namesto s platnom je imelo krila prevlečena s papirjem. Nato so začeli s šolanjem svojih letalcev. Leta 1935 so v Celju ustanovili jadralno letalsko skupino, Aeroklub pa je dobil svoje prostore v kleti trgovske šole. Hkrati z vrnitvijo zoeglinga iz Maribora so začeli z gradnjo novega

letala. Pri tem so jim pomagali Mariborčani. Leta 1938 je začela z delom tudi letalska šola, ki jo je vodil Vinko Uršič. Isto leto so zgradili še eno letalo. Priredili so tudi velik letalski miting, ki je bil 18. septembra, na njem pa so sodelovala jadralna in motorna letala, med njimi tudi vojaška. Klub si je s pomočjo tega mitinga finančno precej opomogel in lahko so kupili vozilo za vleko jadralnih letal, opremili delavnico in dobili celoten material za gradnjo jadralnega letala inka la. Konstruktor tega letala je bil ing. Anton Kuhelj, namenjeno pa je bilo jadranju ob pobočjih hribov, kajti termično jadranje je bilo tedaj še v povojih. Letalo inka la je prvič vzletelo 1. januarja 1941 v Levcu s pomočjo avtovleke. Aprila, ko se je v takratni Kraljevini Jugoslaviji začela vojna, je dejavnost v klubu zamrla. Jadralno letalo Inka la je razbil nemškutarski pilot, ko je po štartu z Miklavževega hriba hotel pristati na štadionu Glazija.

V času pred 2. svetovno vojno so v Aeroklubu Celje imeli tri pilote motornih letal (letal niso imeli), ki so imeli tudi srebrni izpit C, dva sta imela izpit A in šest pilotov izpit B.

Po vdoru Nemcev v Celje so vlomilci iz prostorov Aerokluba odnesli vse, kar se je dalo. Nekaj letal so pozneje našli polomljenih na podstrešju gimnazije. Klubu je bila takrat narejena velikanska, skoraj nepopravljiva škoda.

Po osvoboditvi, jeseni 1945, je skupina letalskih navdušencev v okviru tedanje Letalske organizacije Slovenije (LOS) ustanovila letalsko skupino, ki jo je vodil Lojze Makuc. Zaradi pomanjkanja denarja so se odločili le za gradnjo letalskih modelov. Kljub velikim denarnim težavam in precejšnjemu nerazumevanju okolice za njihovo delo, so nekaj svojih članov poslali na šolanje v jadralno šolo na Bloke in v Vršac. Na začetku leta 1947 je bil ustanovljen posebni odbor, katerega naloga je bila ustanoviti letalsko društvo.



Foto: arhiv AK Celje

Mladi modelarji AK Celje na enem od tekmovanj v 70. letih.



Foto: arhiv AK Celje

Jadralno letalo libis 17 pred hangarjem.



Foto: arhiv AK Celje

Dopoldanska priprava jadralnih letal AK Celje



Foto: arhiv AK Celje

Del motornih letal čaka na pilote.



Foto: arhiv AK Celje

Eden danes najuspešnejših jadralnih pilotov AK Celje je Erazem Polutnik, ki ga vidimo v nimbusu 3 med poletu nad italijanskimi Alpami.



Foto: arhiv AK Celje

Zadnja pridobitev AK Celje je sodobno dvosedežno letalo duo discus. Krstili so ga 26. maja 2001.

In res so še isto leto ustanovili Letalsko društvo Čkalov Celje, katerega jedro so predstavljali člani modelarskega krožka na I. gimnaziji. Leta 1947 je bil razpisan prvi padalski tečaj, ki ga je obiskovala tudi poznejša večkratna rekorderka Danica Rabuza. Pozimi je Aeroklub Celje dobil od takratne LOS dva učitelja jadralnega letenja in dve letali tipa vrabec. Ker pa niso imeli hangarja, sta bili letali spravljani kar pod kozolcem.

Leta 1950 so člani Aerokluba Celje in pripadniki JLA v Levcu začeli graditi hangar.

Po dograditvi so v Celju priredili letalski miting. Še isto leto je Aeroklub Celje dobil motorno letalo DAR-9, jadralno letalo kavka in visoko sposobno letalo triglav, dve leti pozneje pa še jadralno letalo štorcklja. S temi letali so v letu 1952 naredili okoli 1000 štartov, Maks Arbeiter pa je na državnem prvenstvu v jadralnem letenju v Borovu postal državni prvak.

Leta 1961 so začeli graditi kakovostno prehodno letalo znamke muha-100. Načrte je iz Poljske priskrbel ing. Boris Cijan. Ker je bilo letalo leseno, so ga delali kar v mizarški delavnici, največ pozimi, ko ni bilo letenja. Gradnjo je sprva nadzoroval Janez Hillinger, nato pa ing. Dominik Gregl. Muha je prvič poletela leta 1969.

Medtem se je letalski park iz leta v leto večal. Leta 1962 so bila v klubu naslednja letala: žerjav, vaja, grunau baby, olimpija, kavka, štorcklja, Po-2, aero-2, UT-2, DAR-9, libis-180 in KB-6. Leta 1964 je bilo v Celju organizirano XVI. državno prvenstvo v jadralnem letenju, na katerem je zmagal Vlado Velej, član AK Celje. V letih 1966-1972 so v klubu kupili dve motorni in štiri jadralna letala.

S pojavom plastičnih jadralnih letal so dobili člani Aerokluba Celje nov zagon. Redno so se udeleževali domačih in tujih tekmovanj in dosegali izredne uspehe. Imena jadralnih pilotov, kot so Franc Peperko, Miloš Pešec, Žan Pižorn, Tomaž Berginc, Janez Poglajen, Črtomir Rojnik, Vladimir Kočevar, Teodor Mirnik ter vrsta drugih, so pomenila in še pomenijo pojem v slovenskem jadralnem letalstvu.

Poleg uspehov jadralnih pilotov so na vrsti tekmovanj v motornem letenju izredne dosežke dosegali piloti motornih letal, med katerimi je izstopal večkratni državni prvak Leon Bauer.

Prav tako ne gre zanemariti modelarjev Aerokluba Celje. Pravi zagon je tej "valilnici" letalcev dal Vladimir Kočevar, za njim je prevzel vodenje Peter Karner in nato Branko Leskošek. Organizirano delo je obrodilo sadove. Modelarji so se udeleževali tekmovanj in odlične rezultate dosegajo še danes. Prav je, da na tem mestu omenimo Petra Karnerja, nekdanjega modelarja in nato upravnika Aerokluba Celje. To vlogo je zelo uspešno in prizadevno opravljal celih 27 let, po upokojitvi pa je še vedno ostal zvest aeroklubu in tudi modelarstvu, njegovi mladostni ljubezni. Pred kratkim je v posebni publikaciji "Izvenletališki pristanki" opisal osnove izvenletališkega pristajanja in v prilogi dodal skice krajev, primernih za ILP.

Ta publikacija v obliki priročnika je brez dvoma dragoceno navodilo za vse slovenske pilote jadralnih letal. Prehod v samostojno republiko Slovenijo je bil za celjski Aeroklub skoraj brez pretresov in svoje dejavnosti so ohranili na visoki ravni.

Kupili so nekaj visoko sposobnih jadralnih letal, njihova zadnja pridobitev pa je duo discus, ki so ga kupili spomladi letos. Investicija je bila plod petletnega dela članstva in sponzorskih prispevkov, omeniti pa velja, da je podjetje LX Navigation prispevalo najsodobnejši inštrument z navigacijo GPS.

Člani kluba dve tretjini potrebnih denarnih sredstev zaslužijo sami z različnimi akcijami, delom, članarinami in participacijami za ure letenja; močnega pokrovitelja imajo v Banki Celje. Da bi ohranili visoko raven jadralnega letalstva, je ura letenja močno subvencionirana, za uro motornega letenja pa morajo člani prispevati skoraj ekonomsko ceno.

V okviru Aerokluba Celje deluje tudi letalska šola, ki ima že 73-letno tradicijo. Na leto izšolajo približno deset novih pilotov in opravijo približno 2900 ur jadralnega naleta s 40.000 preletenimi kilometri. Piloti motornih letal na leto opravijo približno 750 ur. Ta čas je v Aeroklubu Celje 139 članov, od tega kar 120 aktivnih. So zaželen organizator raznih tekmovanj, med njimi tudi državnih prvenstev. Zadnji dve državni prvenstvi so organizirali na Madžarskem, predvsem zaradi izenačenih pogojev za tekmovalce in ker so se Madžari pokazali kot odlični soorganizatorji. Na letošnjem državnem prvenstvu so bili tekmovalci AK Celje izvrstni, saj so osvojili večino odličij tako v članski kot mladinski konkurenci. Tudi državno prvenstvo leta 2002 je ZLOS zaupala Aeroklubu Celje, kar govori o kakovosti tega aerokluba, ki ga vodita upravnik in vodja letalske šole, Borut Pelikan, in predsednik kluba, Niko Kač.

**Letalski park Aerokluba Celje
danes(2001):**

Motorna letala:

2 x cessna 172 (S5-DIC/S5-DDC)
1 x piper tomahawk PA-38 (S5-DDJ)
2 x piper super cub PA-18 (S5-DDA/S5-DDE)
1 x utva 75 (S5-DCJ)

Jadralna letala:

3 x DG-300 (CF, CE, Y3)
1 x DG-101 (LX)
1 x DG-100 (CX)
2 x cirrus standard (09, CB)
2 x libelle (31, 37)
3 x blanic L-13 (24, 25, 26)
1 x duo discus (CG)
1 x nimbus 3 (CC)

**Članek je napisal Marko Malec in je
bil objavljen v četrti številki revije
Naša Krila, glasilu Letalske zveze
Slovenije, leta 2001.**